

Metodyka prowadzenia obserwacji występowania znamionówki tarniówki (*Orgyia antiqua* L.)

Znamionówka tarniówka (*Orgyia antiqua* L.) jest motylem (Lepidoptera) z rodziny brudnicowatych (Lymantridae).

Występowanie i rośliny żywicielskie

Gatunek wielożerny (polifagiczny), może występować na wielu drzewach i krzewach liściastych, w tym także na jabłoniach, porzeczkach, malinach (Łabanowski i Soika 2012; Stocki 2001). W latach 70-80. XX wieku znamionówka tarniówka była jednym z głównych szkodników upraw sadowniczych (Dronka i in. 1976; Lipa i in. 1977).

Opis szkodnika

Samica jest bezskrzydła, żółto-szara, owalna, długości około 20 mm. Samiec jest uskrzydłony. Jego skrzydła o rozpiętości 25-30 mm mają barwę rdzawo-brązową, z ciemniejszym rysunkiem i białą plamką na każdym z nich; druga para skrzydeł jest brązowoczarna. Jajo jest kuliste o średnicy do 0,9 mm, ma barwę od brązowo-szarej do różowo-szarej, z ciemniejszym lekko zapadniętym środkiem. Gąsienica dorasta do 40 mm, jest popielata, z białymi podłużnymi liniami i jasno czerwonymi plamkami na każdym segmencie oraz charakterystycznym pióropuszem długich, żółtych włosków. Poczwarzka jest błyszcząca, brązowa.

Objawy żerowania i szkodliwość

Gąsienice znamionówki tarniówki żerują na liściach roślin żywicielskich od maja do sierpnia. Zjadają tkankę liści, pozostawiając rozległe dziury, a przy licznych występowaniu dochodzi do gołożeru.

Rozwój szkodnika

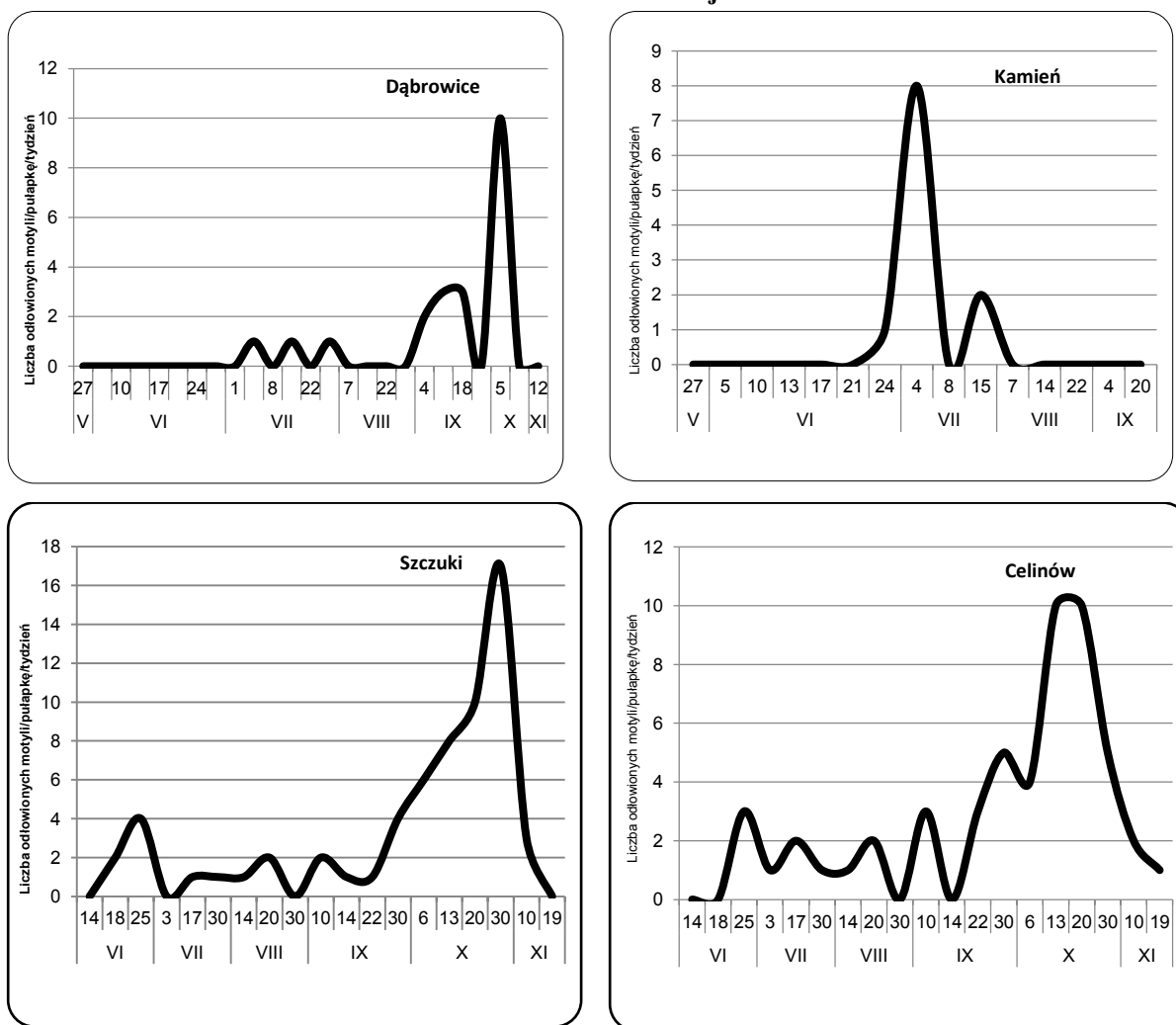
Znamionówka tarniówka w ciągu roku rozwija dwa pokolenia. Zimują jaja w złożach, na kawałku liścia lub na sprzędzionym kokonie poczwarki przyczepionym do pędu. Gąsienice wylęgają się w kwietniu – maju i żerują na liściach do czerwca. Po dorośnięciu przepoczwarczają się na roślinie. Od lipca pojawiają się motyle letniego pokolenia, które składają jaja w złożach na sprzędzionym kokonie poczwarki, na liściu, gałęzi lub pędzie. Wylęgle gąsienice żerują na liściach. We wrześniu następuje przepoczwarczenie. Motyle pojawiają się pod koniec września, samice składają jaja, które zimują.

Metoda prowadzenia obserwacji

W ostatnich latach pojawiają się liczne sygnały o ponownym występowaniu znamionówki tarniówki w sadach, dlatego w Instytucie Ogrodnictwa wykonano monitoring występowania tego szkodnika w sadach zlokalizowanych w różnych rejonach kraju. Do monitoringu wykorzystano pułapki z feromonami do wabienia/odłowu samców. We wszystkich monitorowanych sadach stwierdzono obecność motyli znamionówki tarniówki, ale w 2013 r. nie obserwowano szkód o znaczeniu gospodarczym.

W celu monitoringu znamionówki tarniówki, pułapki z feromonem należy zawiesić w sadzie około połowy czerwca i sprawdzać na obecność motyli dwa razy w tygodniu, aż do końca października. Główny wylot motyli pierwszego pokolenia odbywa się w lipcu, a drugiego we wrześniu. Po stwierdzeniu dużej liczby motyli II pokolenia w pułapkach, zabieg zwalczający należy wykonać po kwitnieniu – na wylęgające się gąsienice z jaj zimujących. W sadach, w których notuje się motyle I pokolenia w lipcu, zabieg zwalczający zaleca się wykonać w okresie żerowania gąsienic letniego pokolenia (druga połowa lipca lub pierwsza połowa sierpnia).

Wyk. 1. Dynamika lotu motyli znamionówki tarniówki (*Orgyia antiqua*) w 2013 roku w Polsce centralnej

Czynniki ograniczające, profilaktyka i zwalczanie

Zabiegi ochronne prowadzi się tylko w zagrożonych uprawach w okresie żerowania gąsienic na liściach. Skuteczne są preparaty o działaniu kontaktowym i wgłębnym. Można też zbierać i niszczyć zimujące w złożach jaja szkodnika.

Fot. 1. Motyle (♂♂) znamionówki tarniówki
(fot. W. Piotrowski)

Fot. 2. Samiec
(<http://istotyzywe.pl/owady/znamionowka-tarniowka>)

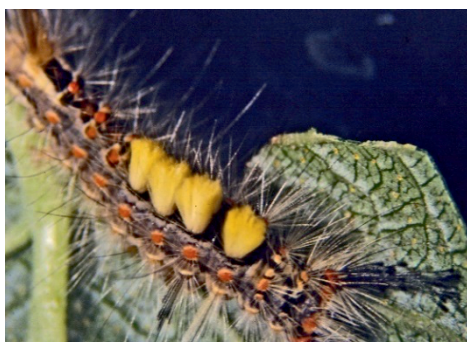
Fot. 3. Samica
(http://www.pyrgus.de/Orgyia_antiqua_en.html)

Fot. 4. Samica składająca jaja
(<http://www.schmetterling-raupe.de/art/antiqua.htm>)

Fot. 5. Złoże jaj zimujących
(fot. G. Łabanowski)

Fot. 6. Gąsienica znamionówki tarniówki
(fot. G. Łabanowski)

Literatura

- Dronka K., Niemczyk E., Olszak R.W. 1976. Skuteczność preparatu bakteriynego Dipel i niektórych insektycydów w zwalczaniu znamionówki (Orgyia antiqua L.) w sadach jabłoniowych. Roczn. Nauk Rol., Ser. E, t. 7, z. 1.
- Lipa J.J., Bąkowski G., Rychlewska M. 1977. Skuteczność mikrobiologicznych insektycydów Bactospeine, Dipel, Selectzin i Thuricidae w zwalczaniu znamionówki tarniówki (Orgyia antiqua L.) (Lepidoptera, Lymantriidae) na jabłoniach. Pr. Nauk. Inst. Ochr. Roślin, 19: 183-190.
- Łabanowski G., Soika G. 2012. Motyle (Lepidoptera) występujące na plantacjach róż (Rosa canina i R. rugosa) uprawianych metodą ekologiczną. Zesz. Nauk. Inst. Sadow. Kw. 20: 69-85.
- Stocki J. 2001. Drzewa liściaste i owady na nich żerujące. Multico Oficyna Wydawnicza.